

**CURTEA SUPRĂMĂ
DE JUSTIȚIE**

D E C I Z I E

cu privire la admiterea recursului depus de Casa Națională de Asigurări Sociale,

în cauza de contencios administrativ intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Svetlana Kuznețov împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea actului administrative individuale defavorabile și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil,

împotriva deciziei din 13 decembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău

*(Dosarul nr. 3ra-288/24
NR. PIGD 2-22109376-01-3ra-26032024)*

Instanța de apel a aplicat eronat normele de drept materiale. Pensia de urmaș nu se calculează în baza unei pensii speciale. Aplicarea art. art. 24-26 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998.

Au examinat anterior cauza judecătorești: Instanța de fond: I. Barbacaru,
Instanța de apel : V. Negru, I. Dutca, E. Palanciuc,

20 noiembrie 2024

Textul corespunde originalului

Examinând în ședință publică recursului depus de Casa Națională de Asigurări Sociale

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte*,

Oxana Parfeni,

Ion Malanciuc, *judecători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 28 iulie 2022, Svetlana Kuznețov a depus acțiune în contencios administrativ împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea actului administrative individuale defavorabile și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil.

2. În motivarea acțiunii a indicat reclamantul că, la 28 iunie 2022 Casa Națională de Asigurări Sociale a emis decizia nr. 1270/22, prin care a respins cererea Svetlanei Kuznețov de stabilire a pensiei de urmaș în mărime de 50 % din pensia aflată în plata defunctului.

3. Reclamanta a susținut că, decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale este ilegală și neîntemeiată, menționând că la data de 28 ianuarie 2022, a decedat soțul său, Victor Kuznețov. După decesul soțului, care era unicul întreținător al familiei, a depus la 09 martie 2022, la Casa Teritorială de Asigurări Sociale Buiucani cerere cu privire la stabilirea pensiei de urmaș.

4. Ca urmare, prin decizia privind acordarea pensiei de urmaș din 19 aprilie 2022, pensia a fost stabilită în mărime de 4477,85 de lei, indexată din 01 aprilie 2022, cu suma de 795,95 lei. Astfel, suma totală spre plată a fost stabilită în mărime de 5273,77 de lei, începând cu 09 martie 2022, data depunerii cererii. Prin decizia respectivă, reclamanta a fost informată că, pensia de urmaș a fost calculată procentual din pensia potențială pentru gradul I de invaliditate.

5. Reclamanta Svetlana Kuznețov a menționat că nefiind de acord cu decizia respectivă, la 07 iunie 2022, s-a adresat Casei Naționale de Asigurări Sociale cu cerere prealabilă.

6. Prin cererea prealabilă a solicitat anularea deciziei privind acordarea pensiei de urmaș din 19 aprilie 2022, ca fiind ilegală, cu emiterea unei noi decizii cu privire la stabilirea pensiei pentru urmaș în mărime de 50 % din pensia aflată în plată la ziua decesului lui Victor Kuznețov, conform Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat, cu recalcularea și plata diferenței la pensia neplătită cu încasarea acesteia, începând cu 28 ianuarie 2022.

7. Prin răspunsul cu nr. 1270/22 din 28 iunie 2022, Casa Națională de Asigurări Sociale a comunicat că, nu regăsește temei legal de a stabili pensia de urmaș în mărime de 50 % din pensia aflată în plată defunctului. Or, la

momentul decesului soțului său, acesta avea dreptul la pensie pentru limită de vârstă, întrunind vârsta de pensionare de 72 ani și stagiul de cotizare mai mare de 30 de ani, iar pensia o primea pentru vechimea în muncă, conform art. 32 alin. (1) din Legea cu privire la statutul judecătorului, ceea ce corespunde dreptului de opțiune la pensie garantat de art. 11 alin. (1) din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat.

8. Prin urmare, după decesul soțului, aflându-se la întreținerea acestuia, ținând cont de prevederile art. 11 alin. (1) din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat, a optat pentru obținerea pensiei de urmaș prevăzută la art. 24 din aceeași Legea, potrivit căreia pensia de urmaș se acordă dacă persoana decedată era pensionară ori îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii de dizabilitate prevăzută la capitolul I secțiunea 3 din aceeași lege.

9. Astfel, consideră neîntemeiată calcularea și achitarea pensiei de urmaș reieșind din pensia de invaliditate de gradul I, or, pensia de urmaș urmează a fi stabilită în mărime de 50 % din pensia aflată la plată care se cuvenea și i se plătea soțului. Or, defunctul la data decesului era pensionat și beneficia de pensia pentru vechime în muncă, calculată în achitată în conformitate cu prevederile art. 32 alin. (1) din Legea cu privire la statutul judecătorului și care, la data decesului, constituia 19 378,87 lei, ceea ce corespunde dreptului de opțiune la pensie garantat de art. 11 alin. (1) din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat.

10. Reclamanta a insistat că începând cu 28 ianuarie 2022, a obținut dreptul la pensia de urmaș în mărime de 50 % din pensia aflată la plată în mărime de 19 378,87 de lei, luând ca bază de calcul suma pensiei reale primite de Victor Kuznețov.

11. A solicitat Svetlana Kuznețov anularea deciziei nr. 1270/22 din 28 iunie 2022 a Casei Naționale de Asigurări Sociale și obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale de a stabili și achita pensia pentru urmaș în mărime de 50 % din pensia aflată la plată în ziua decesului lui Victor Kuznețov și plata diferenței la pensia neplătită cu încasarea acesteia începând cu 28 ianuarie 2022.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

12. Prin hotărârea din 07 decembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, acțiunea de contencios administrativ depusă de către avocatul Valentina Hriplivii în interesele Svetlanei Kuznețov împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea actului administrativ, obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil, a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

13. Nefiind de acord cu soluția primei instanțe, la 07 decembrie 2022, prin intermediul poștei electronice, Svetlana Kuznețov a declarat apel nemotivat, iar la 17 martie 2023, cerere de apel motivată împotriva hotărârii din 07 decembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii din 12 octombrie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, cu emiterea unei noi hotărâri prin care să fie admisă acțiunea înaintată de Kuznețov Svetlana.

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

14. Prin decizia din 13 decembrie 2024 a Curții de Apel Chișinău, a fost casată integral hotărârea din 07 decembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, și s-a emis o nouă decizie prin care s-a admis acțiunea înaintată de către Svetlana Kuznețov împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, privind obligarea emiterii actului administrativ favorabil. S-a anulat răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. 1270/22 din 28.06.2022 „Privind respingerea cererii în stabilirea pensiei de urmaș”. S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să-i stabilească Svetlanei Kuznețov pensia de urmaș în mărime de 50% din pensia aflată în plată la ziua decesului lui Victor Kuznețov cu recalcularea și plata diferenței la pensia neplătită, începând cu data de 28 ianuarie 2022.

15. În motivarea soluției sale instanța de apel a reținut că, apreciază ca neîntemeiată soluția instanței de fond de respingere a acțiunii depuse de Svetlana Kuznețov, așa cum, la adoptarea soluției sale, prima instanță în mod eronat a apreciat că pensia de urmaș se stabilește doar în cazul în care persoana decedată beneficia de pensia pentru limită de vârstă sau de pensie de dizabilitate ori îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii de dizabilitate prevăzute la capitolul II secțiunea 3 din Legea nr. 156/1998. Or, la momentul decesului Kuznețov Victor avea vârsta de 72 ani, iar limita de vârstă este de 65 de ani conform art.11 alin.(1) al Legii cu privire la statutul judecătorului, care indică că, judecătorii se numesc în funcție, din rândul candidaților selectați în urma concursului, de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Judecătorii sunt numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă de 65 de ani, deci neschimbarea categoriei de pensie nu poate îngreuna dreptul apelantei la beneficierea pensiei de urmaș.

16. Instanța de apel a notat că, Casa Teritorială de Asigurări Sociale Buiucani în mod eronat a stabilit pensia de urmaș pentru Svetlana Kuznețov procentual din pensia potențială calculată pentru dizabilitate severă. Or, la caz s-a constatat că la momentul decesului, Victor Kuznețov beneficia de pensie stabilită în condițiile Legii nr. 544/1995, iar această pensie se încadrează în sistemul public de pensii.

17. Totodată, instanța de apel a respins argumentul intimat/pârâte, precum că, Legea cu privire la statutul judecătorului nu prevede stabilirea

pensiei de urmaș, deoarece Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului, este o lege specială ce stabilește norme particulare, inclusiv garanțiile sociale pentru judecători, iar în lipsa unor reglementări privind garanțiile sociale inserate în respectiva lege, acestea sunt acoperite de Legea privind sistemul public de pensii, menționând că Kuznețov Svetlana îndeplinește condițiile legale pentru a beneficia de pensia de urmaș, iar, prevederile art. 26 alin. (1) din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat nr.156 din 14 octombrie 1998, urmează a fi coroborate și aplicate împreună cu prevederile art. 32 alin.1) din Legea cu privire la statutul judecătorului care este o lege specială față de Legea cu privire la pensiile de asigurări sociale de stat.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

18. La 15 decembrie 2023, prin intermediul poștei electronice, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus recurs nemotivat împotriva deciziei din 13 decembrie 2024 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat casarea deciziei instanței de apel, cu pronunțarea unei decizii noi de respingere a acțiunii.

19. La 12 martie 2024, prin intermediul poștei electronice, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus recurs motivat împotriva deciziei din 13 decembrie 2024 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat casarea deciziei instanței de apel, cu menținerea hotărârii instanței de fond.

ARGUMENTELE RECURSULUI

20. În motivarea recursului, a indicat că soluția instanței de apel este eronată și neîntemeiată.

21. Astfel, consideră că instanța de apel spre deosebire de instanța de fond, nu a verificat totalitate circumstanțelor cauzei, nu a analizat multilateral actele normative și legislația în vigoare ce reglementează astfel de litigii, și în consecință a emis un act judecătoresc neîntemeiat.

22. A susținut că, potrivit dosarului de pensionare întocmit pe numele soțului defunct al intimătei, Kuznețov Victor, acesta până la data decesului a beneficiat de pensie pentru vechime în muncă ca judecător stabilită în conformitate cu prevederile Legii nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului.

23. Astfel, în opinia recurente, pretenția Svetlanei Kuznețov ar fi fost întemeiată, și posibilă de a fi admisă doar în cazul în care soțul decedat al intimătei ar fi fost beneficiar de pensie pentru limită de vârstă sau pensie de dizabilitate stabilită în conformitate cu prevederile Legii nr. 156/1998.

POZIȚIA INTIMATULUI

24. Prin referința depusă la 06 iunie 2024, avocatul Hriplivaia Valentina acționând în interesele intimatei Svetlana Kuznețov a susținut că decizia instanței de apel este corectă și întemeiată. Astfel, a pledat pentru inadmisibilitatea recursului.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

25. Legea pentru modificarea unor acte normative (aspecte de procedură privind activitatea instanțelor judecătorești) nr. 224 din 31.07.2024 (în vigoare 16.08.2024), art. 13 din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție nr. 64 din 30.03.2023 (în vigoare 06.04.2023), s-a completat cu alineatul (51) cu următorul cuprins:

„Până la începerea activității Curții Supreme de Justiție în noua componență, președintele Curții formează completele de judecată. Curtea Supremă de Justiție va examina în complete de 3 judecători cererile de recurs, cererile de recurs în anulare și cererile de revizuire, care au fost inițial repartizate spre examinare completelor din 5 judecători. Acestea vor fi examinate de completul de judecători din care face parte judecătorul raportor.”

26. Art. 244 alin.(1) din Codul administrativ:

„Hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs”.

27. Art. 245 din Codul administrativ prevede:

„Recursul se depune la Curtea Supremă de Justiție în termen de două luni de la pronunțarea hotărârii sau a deciziei motivate, dacă legea nu stabilește un alt termen.”

28. Art.248 alin.(1) lit. b) din Codul administrativ reglementează că:

„În urma examinării recursului, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: admite recursul, casează integral sau parțial hotărârea și/sau decizia și adoptă o nouă decizie.”

29. Art. 21 alin (1) Codul administrativ:

„Autoritățile publice și instanțele de judecată competente trebuie să acționeze în conformitate cu legea și alte acte normative.”

30. Art. 22 alin (1) Codul administrativ:

„Autoritățile publice și instanțele de judecată competente cercetează starea de fapt din oficiu. Acestea stabilesc felul și volumul cercetărilor și nu sânt legate nici de expunerile participanților, nici de cererile lor de reclamare a probelor.”

31. Art. 189 alin (1) Codul administrativ:

„Orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorități publice poate înainta o acțiune în contencios administrativ.”

32. Art. 194 alin.(2) din Codul administrativ prevede:

„În procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material”.

33. Art. 244 alin. (2) coroborate cu art. 231 alin. (2) din Codul administrativ:

„Pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva. Pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap. II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.”

34. Art. 219 alin. (1)-(3) din Codul administrativ prevede:

„Instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.

Instanța de judecată depune eforturi pentru înlăturarea greșelilor de formă, explicarea cererilor neclare, depunerea corectă a cererilor, completarea datelor incomplete și pentru depunerea tuturor declarațiilor necesare constatării și aprecierii stării de fapt. Instanța de judecată indică asupra aspectelor de fapt și de drept ale litigiului care nu au fost discutate de participanții la proces.

Instanța de judecată nu are dreptul să depășească limitele pretențiilor din acțiune, însă, totodată, nu este legată de textul cererilor formulate de participanții la proces.”

35. Art. 247 din Codul administrativ prevede:

„Recursul considerat admisibil se examinează fără înștiințarea și audierea participanților la proces, cu excepția recursului în care se invocă întemeiat art.245¹ alin.(1) lit. b) și d). Completul poate decide și în alte cazuri invitarea participanților în ședință pentru a se pronunța cu privire la recursul considerat admisibil.”

36. Art. 9 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998:

„În sistemul public, se acordă următoarele categorii de pensii: a) pensie pentru limită de vîrstă; b) pensie de dizabilitate; c) pensie de urmaș; d) pensie specială; e) pensie anticipată pentru carieră lungă.”

37. Art. 24 alin. (1) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998:

„Pensia de urmaș se acordă dacă persoana decedată beneficia de pensie pentru limită de vîrstă sau de pensie de dizabilitate ori îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii de dizabilitate prevăzute la capitolul II secțiunea 3 din prezenta lege.”

Art. 25 alin. (1) lit. b) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998:

„Se stabilește pensie de urmaș soțului supraviețuitor dacă, la momentul decesului întreținătorului sau pe parcursul a 5 ani după deces, a împlinit vîrsta de pensionare prevăzută la art.41 alin.(1) sau a fost încadrat în grad sever sau accentuat de dizabilitate, a avut cel puțin 15 ani de căsătorie cu persoana decedată și nu s-a recăsătorit;”

MOTIVAREA INSTANȚEI

38. Referitor la termenul de declarare a recursului, prevăzut de art. 245 Codul Administrativ, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că, Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia la 13 decembrie 2023.

39. Din materialele cauzei rezultă că, instanța de apel a expediat la adresa de e-mail a participanților la proces copia dispozitivului deciziei din 13 decembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău la data de 03 ianuarie 2024, iar decizia motivată la 07 martie 2024, fapte confirmate prin extrasele din poșta electronică, anexate la dosar.

40. Astfel, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că recurentul Casa Națională de Asigurări Sociale s-a conformat dispozițiilor art. 245 din Codul administrativ și a depus în termen recursul.

41. La caz, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție a considerat inoportun de a cita participanții la proces pentru a se pronunța cu privire la problemele invocate în recurs, deoarece criticele recurente, au fost expuse cu suficientă claritate, părților fiindu-le create condiții egale de a cunoaște modul de derulare a procedurii în recurs, iar întru asigurarea respectării principiilor contradictorialității și disponibilității în drepturi, părțile au avut posibilitatea de a depune referință.

42. Verificând decizia din 13 decembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, în limitele controlului de legalitate, în raport cu criticele invocate în recurs, pe baza materialelor din dosar, în coroborare cu normele de drept aplicabile, Completul de judecată consideră că acesta este admisibil și urmează a fi admis cu casarea deciziei instanței de apel și menținerea în vigoare a hotărârii instanței de fond, din următoarele considerente.

43. Verificând legalitatea deciziei atacate prin prisma argumentelor invocate în recurs, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că soluția instanței de apel este greșită, și emisă cu aplicarea eronată a normelor de drept material.

44. Recapitulând esența litigiului în scopul verificării aplicării corecte a dreptului material și procedural, instanța de recurs reține următoarea stare de fapt.

45. Astfel, la caz se constată că Svetlana Kuznețov este soția defunctului Victor Kuznețov, cu care s-a aflat în căsătorie începând cu 25 iulie 2022 și până la decesul acestuia, survenit la 28 ianuarie 2022, fapt ce se confirmă prin certificatul de căsătorie seria nr. CS-IV 0109315 și certificatul de deces seria nr. DC-IV 1957310.

46. Este cert și faptul că la data decesului - 28 ianuarie 2022, Victor Kuznețov era beneficiar de pensie specială pentru vechimea în muncă, stabilită, pentru activitatea în calitate de judecător, în temeiul Legii nr.

544/1998, fapt confirmat prin informația eliberată de către Casa Națională de Asigurări Sociale nr. C-1495/22 din 12 august 2022.

47. La 09 martie 2022 Casa Națională de asigurări Sociale, Casa Teritorială Chișinău, Buiucani, a recepționat cererea reclamantei privind stabilirea pensiei de urmaș.

48. Prin decizia privind acordarea pensiei de urmaș din 19 aprilie 2022 a fost stabilită pensia în cuantum de 5273,77 lei, începând cu 09 martie 2022.

49. La 07 iunie 2022 Svetlana Kuznețov a depus la Casa Națională de asigurări Sociale cerere prealabilă solicitând stabilirea pensiei de urmaș 50% din pensia aflată la plată la ziua decesului lui Victor Kuznețov în mărime de 19378,87 lei începând cu 09 ianuarie 2022. Recalcularea și plata diferenței la pensia neplătită cu încasarea cesteia începând cu 09 ianuarie 2022.

50. Prin răspunsul nr. 1270/22 din 28 iunie 2022 Casa Națională de Asigurări Sociale a comunicat Svetlanei Kuznețov, precum că nu regăsește temei legal de a satisface pretențiile înaintate și anume stabilirea pensiei de urmaș în mărime de 50% din pensia aflată în plata defunctului.

51. La 28 iulie 2022 Svetlana Kuznețov a înaintat acțiune în judecată solicitând anularea deciziei nr. 1270/22 din 28 iunie 2022 a Casei Naționale de Asigurări Sociale și obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale de a stabili și achita pensia pentru urmaș în mărime de 50 % din pensia aflată la plată în ziua decesului lui Victor Kuznețov și plata diferenței la pensia neplătită cu încasarea acesteia începând cu 28 ianuarie 2022.

52. Fiind investită cu judecarea cauzei, prima instanță a respins ca neîntemeiată acțiunea de contencios administrativ depusă de către avocatul Valentina Hriplivîi în interesele Svetlanei Kuznețov împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea actului administrativ, obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil.

53. Judecând apelul depus de avocatul Valentina Hriplivîi în interesele Svetlanei Kuznețov, instanța de apel prin decizia din 13 decembrie 2024 a casată integral hotărârea din 07 decembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, și s-a emis o nouă decizie prin care s-a admis acțiunea înaintată de către Svetlana Kuznețov împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, privind obligarea emiterii actului administrativ favorabil. S-a anulat răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. 1270/22 din 28.06.2022 „Privind respingerea cererii în stabilirea pensiei de urmaș”. S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să-i stabilească Svetlanei Kuznețov pensia de urmaș în mărime de 50% din pensia aflată în plată la ziua defunctului Victor Kuznețov cu recalcularea și plata diferenței la pensia neplătită, începând cu data de 28 ianuarie 2022

54. Efectuând controlul judiciar al deciziei din 16 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată, că instanța ierarhic inferioară, judecând cauza, a interpretat și

aplicat în mod eronat legea, circumstanță ce a dus la aprecierea eronată a raporturilor juridica-publice litigioase și emiterea unor soluții greșite și neîntemeiate.

55. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea mult aspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor.

56. Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficientă pentru soluționarea cauzei.

57. Ca rezultat al aprecierii probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele. Proba este declarată ca fiind veridică dacă instanța constată prin cercetare și comparare cu alte probe că datele pe care le conține corespund realității.

58. În aceeași ordine de idei, potrivit jurisprudenței stabilite, CEDO a învederat că unul din principiile legate de administrarea corectă a justiției se referă la hotărârile instanțelor de judecată, care ar trebui să explice în mod adecvat raționamentele pe care se bazează. Măsura în care se aplică această obligație de motivare poate varia în funcție de natura deciziei și trebuie determinată în funcție de circumstanțele cauzei (a se vedea *Moreira Ferreira*, *ibidem*, parag. 84; *Orlen Lietuva LTD. vs Lituania*, 29 ianuarie 2019, parag. 82).

59. La caz, instanța de recurs reține că, obiect al examinării prezentei cauze în instanța de contencios administrativ îl constituie verificarea legalității actului administrativ individual defavorabil al Casei Naționale de Asigurări Sociale privind respingerea cererii reclamantei Svetlana Kuznețov de a-i fi stabilită și achitată pensia de urmaș în mărime de 50 % din pensia soțului decedat, care beneficia de pensie specială pentru vechime în muncă.

60. Sub acest aspect este notabil că, articolul 9 din Legea privind sistemul public de pensii nr.156 din 14 octombrie 1998 prevede că în sistemul public, se acordă următoarele categorii de pensii: a) pensie pentru limită de vârstă; b) pensie de dizabilitate; c) pensie de urmaș; d) pensie specială; e) pensie anticipată pentru limită de vârstă.

61. Conform art.24 alin.(1) din Legea privind sistemul public de pensii nr.156 din 14 octombrie 1998, pensia de urmaș se acordă dacă persoana decedată beneficia de pensie pentru limită de vârstă sau de pensie de dizabilitate ori îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii de dizabilitate prevăzute la capitolul II secțiunea 3 din prezenta lege.

62. Remarcabil este că, redacția actuală a alin. (1) al art.24 din Legea privind sistemul public de pensii nr.156 din 14 octombrie 1998 a fost modificată prin Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 290 din 16 decembrie 2016.

63. Din conținutul notei-informative la proiectul de Lege nr.290 din 16 decembrie 2016, în special a modificărilor operate la Legea privind sistemul public de pensii nr.156 din 14 octombrie 1998 rezultă că, scopul prezentului proiect de lege constă în sporirea gradului de protecție socială a pensionarilor pentru a le asigura un trai decent, modificările introduse având la bază garantarea principiului echității sociale, contributivității, egalității și non-discriminării.

64. Astfel, unul din obiectivele urmărite prin introducerea acestor modificări a fost reducerea inechităților din sistemul de asigurări sociale, crearea unui sistem echitabil, sustenabil, transparent și sporirea beneficiilor în vederea asigurării unui trai decent.

65. Colegiul denotă din prevederile Legii privind sistemul public de pensii nr.156 din 14 octombrie 1998 că, asigurările sociale de stat intervin în anumite circumstanțe, atât în cazul în care o persoană atinge vârsta de pensionare, precum și cazul în care este necesară acordarea unui quantum suficient copiilor și/sau soțului/soției pentru a acoperi cheltuielile materiale pentru existența în urma decesului susținătorului. Această obligație asumată de asigurările sociale de stat este prevăzută în Secțiunea 4 din Legea privind sistemul public de pensii, fiind reglementată la art.24-27 din Legea privind sistemul public de pensii nr.156 din 14 octombrie 1998.

66. În corespundere cu art.25 alin.(1) lit. b) din Legea privind sistemul public de pensii nr.156 din 14 octombrie 1998, pensia de urmaș se stabilește soțului supraviețuitor dacă, la momentul decesului întreținătorului sau pe parcursul a 5 ani după deces, a împlinit vârsta de pensionare prevăzută la art.41 alin.(1) sau a fost încadrat în grad sever sau accentuat de dizabilitate, a avut cel puțin 15 ani de căsătorie cu persoana decedată și nu s-a recăsătorit.

67. Astfel, art. 25 alin. (1) lit. a) din Legea privind sistemul public de pensii nr.156 din 14 octombrie 1998 stabilește prima condiție materială în care soțul supraviețuitor poate beneficia de pensia de urmaș din pensia soțului decedat.

68. A doua condiție materială este impusă de art. 24 alin. (1) din Legea privind sistemul public de pensii nr.156 din 14 octombrie 1998, și anume că pensia de urmaș se acordă dacă persoana decedată beneficia de pensie pentru limită de vârstă sau de pensie de dizabilitate ori îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii de dizabilitate prevăzute la capitolul II secțiunea 3 din prezenta lege.

69. Pentru a explica sensul acestei dispoziții, este necesar de a o compara cu prevederile art. 24 alin. (1) până la modificările operate prin Legea

290/2016, care prevedeau că pensia de urmaș se acordă dacă persoana decedată era pensionar sau îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii în conformitate cu prezenta lege.

70. Pornind de la raționamentul explicit al legiuitorului dedus din prevederile art. 24-27 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998, modificată în anul 2016, pensia de urmaș urmează a fi acordată doar în două situații exhaustiv definite de legiuitor, și anume dacă persoana decedată beneficia de pensie pentru limita de vârstă, adică a împlinit vârsta prevăzută la art. 41 alin. (1), sau beneficiază de o pensie de dizabilitate.

71. Prin prezenta dispoziție, legiuitorul a exclus pensiile speciale precum sunt cele acordate judecătorilor, procurorilor, militarilor și altor categorii de persoane la atingerea unei vârste inferioare decât cea prevăzută la art. 41 alin.(1) din Legea privind sistemul public de pensii nr.156 din 14 octombrie 1998, din câmpul art.24 alin.(1) din Lege. Altfel spus, pensia de urmaș nu poate fi calculată din pensia specială ce constituie pensia pentru vechime în muncă.

72. Remarcabil este că, la 26 mai 2022, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a examinat excepția de neconstituționalitate a articolului 24 alin.(1) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998 (condițiile de acordare a pensiei de urmaș).

73. Astfel, prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 11 din 26 mai 2022 (dosarul nr.158g/2021) s-a constatat că, prin excluderea de la beneficiul plății pensiei de urmaș al persoanelor indicate la articolul 25 alin.(1) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, succesoare ale persoanei decedate - titular de pensie specială, care la data decesului a întrunit condițiile pentru stabilirea pensiei pentru limită de vârstă se încălcă articolele 16 și 47 din Constituție. Curtea a recunoscut constituțional articolul 24 alin. (1) din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998, în măsura în care pensia de urmaș se acordă și persoanelor indicate la articolul 25 alin. (1) din această Lege, inclusiv copilului minor și/sau soțului supraviețuitor al persoanei decedate - titular de pensie specială, care la data decesului a întrunit condițiile pentru stabilirea pensiei pentru limită de vârstă.

74. Totodată, Curtea Constituțională a dispus că, până la modificarea cadrului normativ, vor avea dreptul la pensia de urmaș persoanele indicate la articolul 25 alin. (1) din Legea nr.156 din 14 octombrie 1998, inclusiv copilul minor și/sau soțul supraviețuitor al persoanei decedate - titular de pensie specială, care la data decesului a întrunit condițiile pentru stabilirea pensiei pentru limită de vârstă. În acest caz pensia de urmaș se va calcula din mărimea pensiei pentru limită de vârstă.

75. Curtea a precizat că, această soluție este una provizorie și va acționa până când vor fi operate modificările de rigoare în legislație, în conformitate cu considerentele acestei Hotărâri.

76. Astfel, Colegiul consideră că, prin admiterea acțiunii depuse de Svetlana Kuznețov, instanța de apel a interpretat și aplicat eronat prevederile art.24 alin.(1) din Legea privind sistemul public de pensii nr.156 din 14 octombrie 1998. Or, în condițiile speței și având în vedere dezideratele Curții Constituționale reținute în hotărârea nr.11 din 26 mai 2022, este în afara oricărui dubiu că, refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale de a-i stabili reclamantei pensia de urmaș în cuantum de 50 % din pensia specială a soțului decedat Victor Kuznețov este legal și întemeiat.

77. Colegiul instanței de recurs notează că, în sensul hotărârii Curții Constituționale nr.11 din 26 mai 2022, reclamanta ar putea pretinde la pensia de urmaș a soțului titular de pensie specială, în cazul în care la data decesului acesta a întrunit condițiile pentru stabilirea pensiei pentru limită de vârstă, dar nicidecum nu din pensia specială de care a beneficiat soțul decedat. În acest caz, reclamanta poate pretinde la pensia de urmaș calculată din mărimea pensiei pentru limită de vârstă. Totodată, schimbarea pensiei presupune formalități juridice care trebuie îndeplinite.

78. Conjunctura acestor circumstanțe profilează legalitatea actului administrativ defavorabil emis în privința intimetei Svetlana Kuznețov privind refuzul de a-i stabili pensia de urmaș din pensia specială a soțului decedat, iar drept consecință denotă netemeinicia acțiunii depuse de Svetlana Kuznețov și necesitatea respingerii acesteia.

79. Sintetizând cele reliefate supra instanța de recurs constată netemeinicia acțiunii reclamantei Svetlana Kuznețov cu privire la anularea deciziei nr. 1270/22 din 28 iunie 2022 a Casei Naționale de Asigurări Sociale și obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale de a stabili și achita pensia pentru urmaș în mărime de 50 % din pensia aflată la plată în ziua decesului lui Victor Kuznețov și plata diferenței la pensia neplătită cu încasarea acesteia începând cu 28 ianuarie 2022, prin urmare netemeinicia deciziei instanței de apel.

80. Față de cele anterior expuse, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa decizia din 13 decembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău și de a emite o decizie nouă prin care se menține hotărârea din 07 decembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, adoptată în cauza de contencios administrativ intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Svetlana Kuznețov împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea actului administrative individuale defavorabile și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil.

81. În conformitate cu art. 248 alin. (1) lit. b) și art. 248 alin. (3) din Codul administrativ,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursul depus de către Casa Națională de Asigurări Sociale.

Casează decizia din 13 decembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, și emite o decizie nouă, prin care se menține hotărârea din 07 decembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, adoptată în cauza de contencios administrativ intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Svetlana Kuznețov împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea actului administrative individuale defavorabile și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil.

Decizia este irevocabilă.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Ion Malanciuc